

Mens økonomisk kaos råder på hjemmebane, pos

Sulten på Ukr

KRIG: Driftig og humanitær, eller presset og utspekulert? I Tyrkia mener flere at president Erdogan vil slå innenrikspolitisk mynt med Ukraina-forhandlingene.

Roya Shahibzadeh (tekst) og Ozan Acidere (foto), Istanbul
TYRKIA

Mens krigen raser i Ukraina, har Tyrkia sikret seg en sentral posisjon i fredsforhandlingene. Tidligere denne måneden var utenriksministrene fra både Russland og Ukraina fysisk til stede på forhandlingsmøter i den tyrkiske hovedstaden Ankara.

Nato-landet har også sagt seg villig til å være vertslan for direkte samtaler mellom Russlands president Vladimir Putin og hans ukrainske motpart Volodymyr Zelenskyj.

Den tyrkiske viljen til å pirke borti tilsynelatende fastlåste konflikter er ikke helt ny. Tyrkias president, Recep Tayyip Erdogan har de siste årene klart å balansere forholdet til andre stater på en måte som hadde vært umulig for mange andre.

Blant annet har han hatt Irans president Ebrahim Raisi på besøk, men også representanter fra Irans erkefiende, Israel – uten å få nevneverdig motstand. Til sammenligning ble det innført en kraftig blokkade overfor Qatar av arabiske stater i Persiabukta etter at landet valgte å opprette diplomatiske forbindelser til Iran.

De siste årene har Erdogan også evnet å finne en slags balanse i det skjøre forholdet til Vesten og Kina og Russland – en posisjon som gjør dem i stand til å fungere som meklere i den pågående krigen.

Hjemlig misnøye

På hjemmefront mistenker imidlertid mange at det ligger mer enn oppriktige fredsønsker bak tiltaksviljen.

– På en måte prøver Erdogan å utnytte situasjonen. En stund tjente tyrkiske myndigheter på spenningen mellom Russland og Ukraina, blant annet ved å selge våpen til Ukraina, sier Bayram Erzurumluoglu.

Erzurumluoglu er tidligere

forsker, og møter Klassekampen i Istanbul – egentlig for en prat om akademisk frihet i Tyrkia.

Samtalen glir likevel raskt over til Ukraina-situasjonen.

I den tyrkiske befolkningen vekker det oppsikt at president Erdogan vier store ressurser til å posisjonere seg på verdensscenen mens hans eget lands økonomi står i flammer. Inflasjonsnivået er på minst 54 prosent, og den lokale valutaen, lira, stuper i verdi.

Likevel nekter myndighetene å heve styringsrenta for å få has på inflasjonen.

– Erdogans forsøk på å mekle mellom Ukraina og Russland er kun et forsøk på å få en utenrikspolitisk suksesshistorie, fortsetter Erzurumluoglu.

Tyrkia har tidligere vært involvert i borgerkrigene i Syria og i Libya, men deltakelsen der har vært langt fra suksesshistorier.

Mens Erdogans popularitet fortsetter å dale i takt med den forverrende økonomiske krisa i landet, er det flere enn Erzurumluoglu som tror at presidenten sårt ønsker seg en utenrikspolitisk seier før valget neste år.

Mye å vinne, mye å tape

– Erdogan har vist at han ikke vil velge en tydelig side i konflikten, selv om han har fordømt angrepet på Ukraina, sier Hisyar Ozsoy fra det sosialistiske Folkets demokratiske parti (HDP).

GAPER STORT: Tyrkias president Recep Tayyip Erdogan, her på en internasjonal diplomatkonferanse som Tyrkia arrangerte tidligere i mars.

FOTO: AP/NTB

FAKTA

Ukraina-krigen:

■ 24. februar gikk Russland til angrep på nabolandet Ukraina.

■ Det har ført til knallharde vestlige sanksjoner mot Russland.

■ Nato-landet Tyrkia har omtalt invasjonen som «uakseptabel» og sendt droner til Ukraina, men ikke sluttet opp om sanksjonene.

■ Tyrkia har påtatt seg rolla som mekler i fredsforhandlingene mellom de to landene.

■ President Recep Tayyip Erdogan har uttalt at han ønsker å bevare vennskapet til både Vladimir Putin og Volodymyr Zelenskyj.

■ Samtidig er inflasjonen i Tyrkia ute av kontroll, og folk får stadig dårligere kjøpekraft.

Ozsoy representerer Diyarbakir, det største kurdisk-språklige fylket i Tyrkia, i parlamentet, og har hatt ansvar for den internasjonale politikken til HDP siden 2016.

– Erdogan kan ikke fullt ut fordømme Russland, for han har mye å tape på å gjøre det, fortsetter Ozsoy.

Tyrkia har forsynt Ukraina med droner og omtalt invasjonen som «uakseptabel», men i motsetning til andre Nato-land, har ikke Tyrkia sluttet opp om de vestlige sanksjonene mot Russland. Det er det gode grunner til.

– Russland kan potensielt skade tyrkiske interesser i den armensk-aserbajdsjanske konflikten i Nagorno-Karabakh. Russland kan også skade Tyrkia i Syria og i Libya, sier Ozsoy.

I tillegg er Tyrkia avhengig av både Ukraina og Russland for import av matvarer, gass og turisme.

«Vi må bevare vennskapet vårt både med Volodymyr Zelenskyj og Vladimir Putin», sa Erdogan tidligere denne måneden.

Det har han foreløpig klart å gjøre. Både Ukraina og Russland har så langt tillit til Tyrkia som mekler.

– Hvis Nato og Vesten presser Tyrkia til å ta et tydelig standpunkt, er det ikke sikkert at det er mulig for Tyrkia å opprettholde denne balansen, sier Ozsoy.

Inn i varmen

Tyrkias manglende vilje til å legge seg på Vestens linje har tidligere fått konsekvenser. USA innførte sanksjoner mot den tyrkiske forsvarsindustrien allerede i desember 2020 etter at Tyrkia gikk til innkjøp av det russiske missilforsvarssystemet S-400.

Landets søknadsprosess til EU har også stagnert, ettersom Tyrkia ifølge EU undergraver rettsstaten, pressefrihet og andre grunnleggende verdier som unionen er tuftet på.

Den siste tida ser det imidlertid ut til at Tyrkia igjen blir ønsket velkommen inn i varmen, selv om landet ikke har endret standpunkt overfor russerne. Det er trolig et resultat av Tyrkias rolle som mekler mellom partene i Ukraina-krigen.

Erdogan har benyttet anledningen til å be EU innlede nye forhandlinger med sikte på tyrkisk medlemskap.

Fredsnaasjon?

Tyrkias diplomater forholder seg ikke bare til land som er fiendtlige overfor hverandre, – de forholder seg også til bitre fiender av dem selv.

I flere år var det utenkelig at Tyrkia og Armenia skulle kunne opprette diplomatiske forbindelser. Men i år etablerte de formell kontakt, og fra februar har det vært mulig å ta direktefly fra Istanbul til den armenske hovedstaden, Jerevan.

– Det er et transaksjonelt diplomati, sier Ozsoy om Tyrkias utenrikspolitikk.

Jeg vil si at Tyrkias meklerrolle ikke er del av en generell trend eller strategi i utenrikspolitikken. Tyrkia prøver å balansere forskjellige regionale og globale aktører, som det utspiller seg i krigen i Ukraina, sier Ozsoy.

Det tyrkiske utenriksdepartementet karakteriserer egen utenrikspolitikk som «driftig og humanitær», med mål om å oppnå det landsfaderen Kemal Atatürk kalte

«fred hjemme, fred i utlandet».

Men ifølge Ozsoy er det i hovedsak er innenrikspolitiske forhold som gjør at Erdogan har tatt den rolla.

– Hovedsakelig bruker Tyrkia utenrikspolitikken til å navigere egne interesser, sier han.

Tidligere denne måneden

isjonerer Tyrkias president seg på verdensscenen: Ukraina-suksess

var også den tyske kansleren, Olaf Scholz, på besøk i Ankara – blant annet for å diskutere Russlands angrepskrig.

– De siste tre ukene har mange internasjonale politikere besøkt Tyrkia. Disse folkene har ikke besøkt Tyrkia på lenge, så det tyder på at strategien hans virker til en viss grad.

Som i mange andre land, både Nato-medlemmer og ikke-medlemmer, raser diskusjonen om den transatlantiske militæralliansen også i Tyrkia. Men ifølge Ozsoy er den tyrkiske venstresida samla i spørsmålet om Nato.

– Dette er en invasjon av et land, og det bryter med folkeretten. Vi har fra start gitt ty-

delig uttrykk for at det er uakseptabelt, og at problemene mellom Ukraina og Russland bør løses med dialog og diplomati, sier han.

Mot Nato

Ozsoys parti HDP fordømmer Russlands invasjon, men står støtt i sin motstand mot Nato, ifølge ham. Invasjonen er

også et svar på Natos ekspansjon i Øst-Europa, sier Ozsoy.

– Vi må snakke om dette problemet. Ukraina har blitt offeret for en maktkamp mellom Nato og Russland. Det som skjer nå, er at Nato kommer til å få styrket sin posisjon, og at det blir ytterligere Nato-ekspansjon.

Han viser til at Nato ble eta-

blert som en reaksjon på Sovjetunionen og Warszawa-pakta.

– Nå eksisterer ingen av delene. Nato-ekspansjon hjelper verken Øst- eller Vest-Europa. Konsekvensene av krigen handler ikke kun om Ukraina og Russland. Det kommer til å endre hele kontinentet.

royas@klassekampen.no

KRISE HJEMME: Et vekslekontor på Taksim-plassen sentralt i Istanbul. Inflasjonsnivået i Tyrkia er på 54 prosent, og den lokale valutaen lira raser i verdi. President Recep Tayyip Erdogan retter likevel blikket utover i verden.